

ابزارهای ارزش‌یابی توصیفی

بخش هفتم
و پایانی

دو ابزار دیگر

دکتر محرم آقازاده

آشنایی با مقیاس نمره‌گذاری و ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت

کلیدواژه‌ها: ارزش‌یابی توصیفی، مقیاس نمره‌گذاری، مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت.

اشاره

در شماره‌ی قبل با معرفی ابزار شانزدهم، مؤلف این سلسله از مطالب به وعده‌ای که در بخش نخست داده بود، عملی کرد. ولی از قرار معلوم، وی در ادامه‌ی مطالعات و بررسی‌های خود، به دو ابزار دیگر نیز دست یافته است که آن‌ها را مستقل از ۱۶ ابزار قبلی و در این شماره به خوانندگان محترم ارائه داده است. اگر چنانچه نظرات خودتان را درباره‌ی این سلسله مطالب با دفتر مجله در میان بگذارید، بسیار خوش حال خواهیم شد.

نمایش می‌دهد.

- ثبت طیف وسیعی از پیشرفت دانش‌آموزان در ارتباط با رفتارهای خاص.
- توصیف عملکرد در امتداد یک پیوستار.

ویژگی‌ها

مقیاس نمره‌گذاری؛

- مقیاس یا طیفی از پاسخ‌های هر موردی را که معلم ارزش‌یابی می‌کند، ارائه می‌دهد.
- می‌تواند تحلیلی باشد. مقیاس نمره‌گذاری تحلیلی، با توجه به ابعاد چندگانه (به عنوان مثال، در تکلیف نوشتن، ابعاد و جنبه‌هایی مانند سازمان‌دهی، مکانیک و خلاقیت) برای توصیف نتیجه یا عملکرد استفاده می‌شود.

روش استفاده از مقیاس نمره‌گذاری

معلم:

- از یک مقیاس برای ارزش‌یابی کار دانش‌آموز استفاده می‌کند.
- درباره‌ی کار دانش‌آموز براساس جنبه‌های انتخاب شده از کار (به عنوان مثال دسته‌بندی‌ها و یا موضوعات) تصمیم‌گیری می‌کند و اندازه‌گیری عددی و یا کیفی را تعیین می‌کند.

۱. مقیاس نمره‌گذاری

تعریف

مقیاس نمره‌گذاری، یک ابزار ساده برای ارزش‌یابی است به حدی که در آن حقایق، مهارت‌ها، نگرش‌ها و یا رفتارهای خاص در کار یا عملکرد دانش‌آموز مشاهده می‌شود. مقیاس نمره‌گذاری، عملکرد را در نقاط متعددی از پایین به بالا ارزش‌یابی می‌کند؛ از پایین‌ترین نقطه یعنی سه تا بالاترین یعنی ۱۰. مقیاس نمره‌گذاری براساس مجموعه‌ای از معیارها است که به معلم اجازه می‌دهد کیفیت عملکرد، نتیجه، نگرش، و یا رفتار را در امتداد یک پیوستار بسنجد.

نکته: باید در نظر داشت چون در حال حاضر در نظام آموزشی ایران، مقیاس کمی از کارنامه‌ها حذف شده است، شاید طرح مجدد آن به عنوان مقیاس ارزش‌یابی چندان صلاح نباشد؛ مگر آن‌که نمره‌گذاری مطالب درسی در کلاس و آزمون‌هایی با مقیاس کمی برای ارزیابی شخص معلم از فعالیت‌ها و روش تدریس خودش از محتوای کتاب باشد.

هدف

- از مقیاس نمره‌گذاری می‌توان در موارد زیر استفاده کرد:
- ارائه‌ی اطلاعات تشخیصی درباره‌ی عملکرد، نتیجه، نگرش و یا رفتار دانش‌آموز با توجه به معیارهای از پیش ذکر شده.
- ثبت بسامد وقوع و یا حتی درجه‌ای که دانش‌آموز یک مشخصه را

روش استفاده از مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت

معلم؛

- پیشرفت دانش‌آموزان را در رابطه با معیار ارزش‌یابی اعلام شده برای هر دسته‌بندی در نظر می‌گیرد.
- از توصیفات سطوح گوناگون دست‌آوردهای ارائه شده در مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت استفاده می‌کند تا موفقیت دانش‌آموز را در یک تکلیف خاص ارزش‌یابی کند.
- از مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت استفاده می‌کند تا آن‌چه که از دانش‌آموزان انتظار می‌رود، روشن کند و به بحث درباره‌ی ضوابط و استانداردهای لازم برای عملکرد با کیفیت بالا بپردازد.
- به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا به شرح نقاط قوت و ضعف خود بپردازند و گام‌های بعدی را برای یادگیری، برنامه‌ریزی کنند.

ملاحظات

مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت؛

- در نظر گرفته شده است تا ارزش‌یابی را با نگاهی کلی به محصول نهایی مورد انتظار و با توجه به دانش و مهارت، در اختیار معلمان و دانش‌آموزان قرار دهد.
- از نمودار پیشرفت، از نظر مدرک خط‌مشی برنامه‌ی درسی متفاوت است. تفاوت بین نمودار پیشرفت و مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت مخصوص به تکلیف را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:
 - ✓ نمودار پیشرفت حاوی شرح گسترده‌ای از پیشرفت است. معلمان از آن برای ارزش‌یابی دانش‌آموزان در طول زمان استفاده می‌کنند، یک ارزش‌یابی تلخیصی که براساس شواهد به‌دست آمده از انواع روش‌ها و راهبردهای ارزش‌یابی است.
 - ✓ مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت شامل ضوابط و شرح پیشرفتی است که مربوط به یک تکلیف خاص است. مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت از برخی شرایط استفاده می‌کند، شبیه به آن شرایطی که در نمودار پیشرفت وجود دارند، اما بر جنبه‌های آن تکلیف خاص متمرکز هستند. معلمان از مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت استفاده می‌کنند تا به ارزش‌یابی دانش‌آموزان در یک تکلیف بپردازند.

ملاحظات

مقیاس نمره‌گذاری؛

- بهترین راه‌حل برای تصور سریع و کلی از یک نتیجه یا عملکرد است.
- باید توسط بحث و ارزش‌یابی عمیق‌تر دنبال شود.

۲. مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت

تعریف

مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت، مقیاس نمره‌ای است که متشکل از مجموعه‌ای از معیارهای پیشرفت و توصیفات سطح پیشرفت برای یک تکلیف خاص است.

هدف

- از مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت، می‌توان در موارد زیر استفاده کرد:
 - ارائه‌ی ابزار مؤثر ارزش‌یابی سطح خاصی از عملکرد دانش‌آموز در یک تکلیف عملکرد
 - نمره‌دهی مداوم به عملکرد دانش‌آموز
 - ارائه‌ی اطلاعات به دانش‌آموزان درباره‌ی چگونگی بهبود کار خود و سطح پیشرفت
 - ارائه‌ی ارزش‌یابی بر مبنای معیار (به عنوان مثال ارزش‌یابی که در آن عملکرد فرد با یک استاندارد عملکرد خاص مقایسه می‌شود و نه به عملکرد دانش‌آموز دیگر)
 - نمره‌دهی جامع و تحلیلی.

ویژگی‌ها

مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت؛

- بر انتظارات خاص متمرکز است.
- معیارهای کلیدی را شناسایی می‌کند که کار دانش‌آموزان با آن‌ها ارزش‌یابی می‌شوند.
- توصیفات را از میزانی که معیارهای کلیدی تحقق یافته‌اند، نشان می‌دهد.
- شامل دسته‌ای از مهارت‌ها و دانش است.